

Ad Dvctvm Verborvm Difficiliorvm Ezechiel XIII. 17 - 21. De Falsae Notae Prophetissis Agentivm

Halae ad Salam: Typis Grvnertianis, [1753?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn873463536>

Druck Freier Zugang

Cl. B.
48. 6. 31.

61.

281

Fa 1092 (61.)

1. Struense de transitu a morte spirituli ad vitam etc.
2. Baumgarten vindiciae vocis Oros in oracul. paulin.
3. Steck. vindiciae libertatis ecclesiae germanicae.
4. Struense de perfectione renatorum.
5. Michaelis demonstratio. tentamen, quod Josephus israelis filius facit.
6. Joh. Recht Rabbi ringhofer Gmgl. Unapfunden.
7. Hase de stilo prophetae Amosi.
8. Baumgarten Pax passauensis.
9. Stiberiz de nomine Mesiae.
10. Baumgarten de limitibz lib. etali confoientiae etc.
11. Baumgarten de abusu locutionum anthropopatho.
12. Semler de degeneratione monastica.
13. Zachariae illustratio loci act. XVII. 26.
14. Ellenbergeri praelimina-ria ad introductionem in novum. Test.
15. Gambs de Zizaniis.
16. Baumgart. de limitibz in concilianda rationi doctrina revelata.
17. Anmündung des übermütigen Gaudens von Vater Joh. d. J. G. H.
18. Hase de muliere ambiente virum. ad Ier. xxxi.
19. Idem. de falsae notae pro-phetis.
20. Knapp de perseverantia credentium vqz ad. finem.
21. Hase de manu super throno Sei.
22. Semler de concilio tridentino.
23. Michaelis de variis sanct. spiritus appellationibz.
24. Osiandrus de angelis in genere et in specie.
25. Hofmann. de singulari hebraeorum cura.
26. Winckelmann de anatogo rationis in scholis inferior.
27. Rupprecht de societate litteraria rhenana.
28. Leyes academiae Frid.
29. Schubert de iustitia Sei.
30. Apollonius de modo effectus animi etc.
31. Lambert vitia partium genitalium etc.
32. W. Caussas incrementum corporis animalis etc.

33. Büchner de praecipitatione chemica.
34. Nietzoi de morbi salutaris notione.
35. Segneri specimen theoriae turbinum.
36. Alberti de maiori frequentia apoplexiae in eruditis.
37. Juncker de utilitatibus dolorum.
38. Müller de cathana telluris nostrae ruina.
39. Eberhard de modocordis.
40. Juncker de usu corticis.
41. Büchner de ventriculi sub coelo frigido.

Q. D. B. V.

AD DVCTVM VERBORVM DIFFICILIORVM

EZECHIEL XIII. 17 — 21.

DE

FALSAE NOTAE PROPHETISSIS
A G E N T I V M

CONSENTIENTE

ILLVSTRI FACVLTA TE PHILOSOPHICA

P R A E S I D E

VIRO PRAECELLENTISSIMO CELEBERRIMO DOCTISSIMO

D O M I N O

CHRISTIANO GODOFREDO HASE

FACVLTATIS PHILOSOPHICAE ADIVNCTO LONGE MERITISSIMO

PHILOSOPHIAE ET ARTIVM LIBERARVM MAGISTRO

PATRONO PRAECEPTORE OMNI HONORIS

CVLTV AD VLTIMOS VSQVE VITAE DIES

PROSEQVENDO

MEDITATIONES PHILOLOGICAS

PVBLICO EXAMINI SVBIICIENS

D. XVIII. APRILIS MDCCLIII.

D I S P V T A B I T

AVCTOR RESPONDENS

FRANCISCVS IACOBVS MÜLLE

SS. TH. C.

AVRICA - FRISO - ORIENTALIS.

HALAE AD SALAM

TYPIS GRVNERTIANIS.

A M O N S I E U R
M O N S I E U R
CHRETIEN ANDRÉ
C O T H E N I U S
CONSEILLER DE LA COUR ET
MEDECIN ORDINAIRE DE SA MAJESTÉ
LE GRAND ROI DE PRUSSE, DIRECTEUR
DU COLLEGE SUPREME DES MEDECINS
ET DES CHIRURGIENS, MEDECIN GENE-
RAL DES ARMEES ROIALES, MEMBRE
DES SOCIETÉS IMPERIALE ET
ROIALE ETC. ETC.

M O N S I E U R

uelle obligation à VOUS! Une obligation, dont je ne me pourrai jamais acquiter exactement. Et serois je embarrassé de VOUS être toujours en quelque maniere redevable? Je crois, que non. Je me l'estime un tres grand honneur, d'en pouvoir irriter mon envie à VOUS faire connoître sincerement les sentimens les plus reconnoissans du coeur. Mais où prendre les mots, qui sont assez propres, assez dignes, pour nommer, je ne veux point dire pour celebrer, VOS grandes qualités? Etre touché fort sensiblement, mais encore doucement, par VOS mérites; paroître la premiere foi par escrit comme une auteur peu habile,

bile, ce sont les principales causes, qui, je
VOUS l'avoue, MONSIEUR, mais non
sans peur, m'ôtent le courage et les mots, que je
voudrois choisir à louer VOS excellentes quali-
tés, dont l'eclat est fort étendu, et que plusieurs,
qui ont plus d'adresse, que moi, ont déjà osé ele-
ver. Mon coeur doit donc parler. Si VOUS
me voulez accorder VOTRE faveur, MON-
SIEUR, si VOUS voulez croire mon coeur elo-
quent, VOUS ajouterez un nouveau bienfait
aux autres. Je dis aux autres. Car quelle fa-
veur! Je vins, il y a quelque tems, VOUS faire
mon tres humble compliment, encouragé par un
espoir tendre. Ma peur s'évanouit, quand je vo-
iois eclater la faveur meme dans VOTRE vue.
Quels mots favorables m'avez VOUS dit, MON-
SIEUR, quelles paroles! Je partoisi, et aussi
alors VOUS aviez plus de faveur, que je ne me
pus promettre. Ma premiere pensée de là étoit à
VOUS faire connoître ma reconnaissance. Il ne
m'étoit pas permis jusques à présent, de satisfaire
à mon desir. Pourquoi donc laisserois je echap-
per cette occasion, la plus convenable, de met-

tre VOTRE illustre nom sur la tête de ma dissertation. Je me fie à VO TRE permission, MONSIEUR, en ayant osé donner par VOTRE illustre nom à ma dissertation un plus magnifique lustre, et VOUS rendre les tres humbles graces pour la faveur, que VOUS m'avez temoignée si abondamment. Si mes prieres sont accomplies, VOUS soutiendrez l'illustre dignité, où VOUS brillez, encore beaucoup d'années; VOTRE illustre famille s'augmentera toujours; et pour moi, VOUS me retiendrez dans le nombre de ceux, que VOUS avez obligé, à celebrer VOTRE extreme faveur, et VOUS VOUS assurerez, que je serai toute ma vie avec un profond respect

M O N S I E U R

*A Halle
le XIV Avril 1753.*

*Votre tres humble et tres obeissant
Serviteur*

F. J. Müller.

§. I.

Multis sane, iisque grauissimis difficultatibus premitur, quae EZECHIELIS C. XIII. inde a versu 17. vsque ad finem capitis, legitur Pericopa. Digna igitur omnino est, quam pro virium facultate vberius illustremus, dum dissertationis nostrae argumentum ex EZECHIELE deligere constitutum habemus. Satis autem vt instituto nostro facere citra vltiores verborum ambages incipiamus, statim annotabimus, Prophetam nostrum C. XIII. a versu 17. de Pseudo - prophetissis agentem, primo pessimam earum indolem nobis ante oculos ponere v. 17 — 19. Indolem earum subsequuntur poenae a Deo ipsis infligendae durissimae, quibus v. 20. 21. propositis illustrationis causa addit Propheta noster, quae v. 22. 23. leguntur. Ad hanc Pericopae nostrae diuisionem, omisis tamen v. 22. 23. dissertationis nostrae filum pertexemus.

Inter alia, quibus permoti, ex Ezechiele potius, quam alio Scr. S. libro desumimus argumentum disputationis, adiuuante Summo Numine elaborandae, animum nobis addidit Anglus, COSTARD nomine A. M. Duas anno superiori hic scripsit dissertationes, quarum vna in sensum verborum Ezech. 13. v. 17 — 21. inquirir. Animus
A ipsi

ipsi fuit, scrupulos eximere, quos tollere hucusque non potuerunt, qui explicandis his versibus operam dederunt. Vtrum praestiterit, quod promisit, dispiciemus, postquam nostram de hac Pericopa Ezechieliana sententiam, permittente B. L. proposuimus.

§. II.

Nobis, pessimam falsarum Prophetissarum indolem considerantibus, occurrit v. 19. in quo mentio fit personarum, ad quas, Deo iubente, Prophetæ nostro verba facienda erant. Ita habet: *Et tu BEN-ADAM pone facies tuas ad filias populi tui vaticinantes ex corde suo, et propheta super illas.* 1) *בְּנֵי־אָדָם* coniungit arctissime verba nostra, tamquam insequentia, cum prioribus. De quibus inde a versu primo sermo institutus est, falsi Prophetæ, officia, quæ ipsis, respectu ad Deum potissimum habito, incumbabant, negligebant, quid quod nefando Diaboli seruitio addicti erant. Prophetæ noster verus veri Dei seruus hisce opponitur. Pronomen ergo *בְּנֵי־אָדָם* non sine magno pondere hic adhibitum est. Quod si quis Pronomen hoc Grammaticè explicatum legere cupit, euoluat PRAESIDIS PRAEC. *Systema Hebraicae linguae* § 66 2) *בְּנֵי־אָדָם*. Nomen hoc peculiari quodam sensu Prophetæ nostro impositum, nominis proprii naturam induens, duplici potissimum pro respectu aliud quid significat. Quod si a parte debiliore, fragiliore, ad populum maxime respiciente Prophetam nostrum consideramus, per nomen *בְּנֵי־אָדָם* indicari potest: Prophetam nostrum esse eum, qui venerit, cum res Iudaeorum, malitia omnes fere antecedentium, iam iam funditus euertendae essent, verorum tamen veri Dei Prophetarum eloquia contemptui haberentur, ipsi Prophetæ, ut homines fragiles, inferioris subsellii, alto su-

supercilio despiciendi, et omnibus modis affligendi censerentur; si autem a parte excellentiore, ipsum potissimum respiciente, ad Prophetam nostrum attendimus, per nomen בן־אדם indigitatur, esse eum eiusmodi, qui, secundum C. I. gloriam et maiestatem singularem illius, qui $\kappa\alpha\tau' \epsilon\acute{\xi}\omicron\chi\alpha\iota\upsilon$ homo, et sensu maxime sublimi filii hominis nomine nobis venit, conspicuam viderat, et ab ipso illo Christo mandatis ad populum Iudaicum instructus erat. cf. *Dissertatio sub* PRAES. PRAECELL. *habita, qua quaedam notatu digna N. T. curate expenduntur.* Quin immo quisnam, vocem בן accuratius considerans, repugnet nobis, ex his, quae postremo loco diximus, deducuntibus; Christum Prophetam nostro hac appellatione solamen addere voluisse, dicentem quasi: Tu filius meus es, Ergo arcto vinculo mecum coniunctus, Ergo, si ad angustias redactus es, a me solamine, auxilio, praesidio erigendus, adiuuandus, muniendus.

In genere nobis hic annotare liceat, nomina propria in S. Scr. obuia significatiua esse. Respiciunt haec nomina *l. ad statum praeteritum* personae, sic denominatae, vel populi, Iudaici imprimis, aut plurium simul. e. g. מִסְרָיִם *l. praesentem* e. g. nomen יֹסֵפֶת Iosepho impositum *l. futurum*, e. g. nomen מֹשֶׁה . Quidni Ergo etiam affirmemus nomen hoc Ezechielis significatiuum esse, et, caeteris paribus, ad Ezechielis personam, munus, mores, temporis conditionem respicere, si praeterea in memoriam reuocemus, Prophetas imprimis, eorumque liberos mystica gessisse nomina ad statum populi etiam Iudaici respicientia, cf. quae Ies. VIII, 1. de Iesae filiiis, et quae Hoseae I, 1. de Hoseae filiabus relata leguntur. Ad vocem nostram specialius quod attinet, quasdam tantum appellationis huius significationes in §.

ipsa adduximus, exinde autem falso concluderetur, nos negare, plures adesse, quae rationem simul constituent, cur nomen hoc Prophetæ nostro impositum sit. Nos etiam amplectimur, quod alii, nec Iudaeorum Rabbini quibusdam exceptis, monuerunt, et quod consequentiae loco ex iis, quae in §. diximus de repraesentationibus, sub appellatione filii hominis contentis, deduci potest: Deum, Ezechielem hoc nomine compellitantem, ipsum admonere voluisse, quam iniquum esset, si honore multo prae aliis Prophetis a Deo mactatus, superbia inani inflatus memor esse desineret, quod homo sit, et nihil humani exinde a se alienum; si populum Iudaicum, a Babyloniiis aliisque ad angustias redactum, auersatus, nullum cum ipso commercium habere vellet. Sed rem omnino non tangere putamus eam, quam adduxit denotandi rationem DON ISAAC ABARBANEL scribens; *Quia Ezechiel deportatus est ex terra sancta, ideo vocatur filius hominis, nempe primi illius hominis Adami. Nam quem ad modum is expulsus fuit ex Paradiso, ita Ezechiel expulsus est ex Ierusalem et Sanctuario, ubi fuerat Sacerdos.* Et tantum de appellatione בן־אדם, si adhuc annotauerimus ea, quae de hac diximus, non everti, quamvis quis obiecerit, nonne Danielelem etiam hac appellatione compellatum legimus? Concedi hoc potest, si modo attendatur, Danielelem unicum esse, praeter Ezechielem, qui hac appellatione, idque unico tantum loco, insignitur, quod propter paritatem rationum fit, quae facile detegitur comparatione inter Danielelem et Ezechielem instituta. Cui placet, euoluat *Miscellanea Groningana* Tom. II. Fasc. III. Observ. III. euoluat ibi NICOLAI BARKEY *Disquisitionem, quare Ezechiel in quamplurimis vaticiniis sui locis* בן־אדם *nomine compellatur?*

§. III.

3) שִׁי פָּנֶיךָ Indicat haec phrasis, quae etiam C. VI, 22. et C. XXII. legitur, propositum tenax, omni studio sine vlla mora executioni dandum. LXX Interpretes rectissime expresserunt per obfirmationem faciei, quod verbum *σφελίζω* etiam legitur Luc. IX, 51. de Christo Hierosolymam tendente, acerbissimas illas calamitates vltimas et salutiferas simul subituro. cfr. Ier. 21, 10. Quod ad vocem שִׁי grammaticè consideratam, omni iure est potius Imperatiuus in Kal, quam in Hiphil. cfr. CL. PRAESIDIS *Gramm.* §. 109. 4) אֲרֻבֹּת עֲמֶיךָ. Non sine ratione per *filias populi tui*, 1) intelligimus mulieres, (1) quia secundum oppositionem certissime hic obuam, si antecedentia considerentur, rectissime sic omnia se habent, (2) quia actiones, de hisce praedicatae, omnino actiones muliebres sunt. 5) הַמִּתְנַבְּאוֹת מִלְּבָרָה. 2) Coniugatione Hithpael proponuntur a) hae mulieres ardentes vehementissimo, imitandi veras Prophetissas, studio, et exinde omnem operam in eo collocantes, vt res arcanas et abstrusas hominibus notas facerent, et pro rebus diuinis venditarent; b) tanquam tales, quae bonae indolis et sincerae videri cupiebant, attramen Spiritu Dei non inflatae nugas tantum ex proprio instinctu hominibus proponebant. cfr. v. 2. et v. 13. הֲלֹכִים אַחֵר רֹחֵם. 6) וְהִנָּבֵא עֲלֶיהָ. Liceat hic annotare, quod נָבֵא proprie denotet in propiorem Dei familiaritatem admitti, cfr. Iac. II, 23. *Φίλος Θεοῦ*, et exinde ablegatum ab ipso annunciare veritates diuinas. Particula עַל non tantum obiectum personale denotat, sed inuoluit simul mulieres hasce acerbissimas poenas Deo daturas esse.

A 3

1) Quam

- 1) Quam adduximus sententiam, ea magis confirmabitur, si aliae aliorum sententiae, minus rectae, refellantur. Sunt a) quidam, quibuscum etiam Biblia Berleburgensia faciunt, qui per filias populi tui sacerdotes minorum urbium, alias e.g. Iosuae XV, 45. 47. filiarum nomine venientium. intelligunt. Sed hi non attendunt, sententiam hanc α) repugnare antecedentibus, β) iis, quae in textu nostro sequuntur. Nam tum in voce בְּנוֹת metonymia continentis pro re contenta, citra necessitatem assumenda esset, tum versus 18. minus commode explicari posset. Sunt b) quidam, qui eandem cum Vatablo sententiam tuentur, putantes per בְּנוֹת viros esse intelligendos, propter effoeminatam molliem, linguae volubilitatem, vel etiam contentum sic dictos. Sed hi negligunt, α) personas, de quibus in textu nostro sermo instituitur, opponi omnino personis in prioribus commemoratis, β) actiones, quae v. 18. 19. commemorantur, tropice tum etiam, in quantum ad viros referuntur, explicandas esse, quod tamen sine necessitate fieret. In genere quidem nos etiam accedimus sententiae Virorum doctorum, etiam CL. PRAESIDIS cfr. Dissertatio sub ipsius praesidio habita: *Nexus Canonum* L. H. §. XXXIII. qui statuunt, genus foemininum Hebraeis, in sacro etiam codice adhiberi de viris, vel aliis rebus, masculino genere denotandis, ad foeminea praedicata, in ipsis obuia, ergo maxime l. foecunditatem l. debilitatem indicanda. Satis hoc testantur voces multae, e.g. מְבַשֶּׁרֶת Ies. XLIX. קִוְיָה Ecclef. i. Hanc autem regulam ad בְּנוֹת hic applicari posse, iure negamus.
- 2) Mentio ergo hic expressa fit mulierum, prophetissarum verarum vices, quamvis falso sustinentium. Negari non potest, mulieres per se doni, prophetias proferendi, capaces, hoc etiam dono a Deo vere interdum esse instructas. Legat, cui libet, quae 2 Reg. XXII, 14. de Prophetissa

phetissa Chulda referuntur. Euoluat, cui placet, Iud. IV, 4. legat, quae ibi de Debora affirmantur. Maximi habitae sunt hae mulieres Prophetissae a populo Iudaico non minus, quam exteris, ad quos notitia de ipsis pervenit. Mirum exinde non est, etiam mulieres alias, gloriae cupidas, lucro deditas munus verarum Prophetissarum sibi sine omni iure sumere voluisse, dum animum ipsis etiam addere poterat fama, vel etiam consuetudo nimis periculosa cum falsis Prophetissis, quarum variae species sunt, in S. Scr. partim obviae, cfr. Deut. XVIII, 10. 11. Lev. XX, 27. 28. Insignia sunt harum exempla, quae leguntur Act. XVI, 16. et 1 Sam. XXVIII, quo ultimo loco proponitur nobis Lamia illa Endorea, quae Diabolo ipso adiuta dissimulatum Samuelem e terra produxit, Diabolum sc. ipsum Samuelis formam assumentem. Quod ad *Chaldaicam* IONATHANIS interpretationem huius versus attinet, ita se habet: **וַאֲתָ בַר אֲדָם קְבִירָא**

נְבוֹאָה עַל בְּנֵי עַמּוֹ דְּמַחְבְּנִין כְּרַעוּת לְבָהֶן וְאַחֲנַבִּי עֲלֵיהֶן:
Fili hominis, accipe vaticinium super filias populi tui, quae vaticinantes sunt secundum beneplacitum cordis sui, et vaticinare super illas. Et spectabilis inter Iudaeos interpres, KIMCHI, sic hoc loco loquitur: **וְאִמְרוּת כִּי רוּחַ יי' דָּבַר בָּהֶן וּמַגִּידוֹת עֲתִידוֹת** **וְאִמְרוּת זֶה יִחְיֶה זֶה יָמוּ זֶה יָבֵא לוֹ כֶּךָ וְכֶךָ לְטוֹב** **כְּשֶׁפִי** *et dicentes, quod spiritus Dei loquatur per illas, et indicantes futura, et dicentes, hic vivet, et hic morietur, et hoc eveniet illi sic et sic, in bonum vel malum, et facientes opus praestigiarum.*

§. IV.

Annotatis primo personis ipsis, opera ipsarum nefandissima describuntur v. 18. 19. Quomodo haec Imo ipsis aliisque hominibus perniciosissima sint, depingit v. 18. qui ita habet: *Et dices, sic dicit Dominus Deus, vae conjuentibus LODICES super omnes axillas manus, et facientibus*

bus MITRAS super caput omnis staturae, ad venandum animas; num animas venabimini quoad populum meum, et animas quoad vos in vita conseruabitis? Quod primo damnum aliis exinde certissime superuenturum attinet, delineatur hoc ita 1) **יֵאמֶר**. Denotat hoc, sententiam Dei iustissimam nulla re retenta, omni studio Iudaeis a Propheta proponendam esse. Praeteriti in Futurum conuersio non ex **וְיָ**, sed ex **וְיָ** in ultimam reiectione explicari debet. 2) **כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוֹה**. Hanc et non aliam esse iudicalem Dei sententiam, certissime exsequutioni dandam, nisi ad meliores fruges redierint, vox **כֹּה** indicat. **אָמַר** significationem, manifestationem verae Dei sententiae infert. **אֲדֹנָי** denotat supremum Dominum, cuius mandata homo, ipsi per omnia subiectus, ad vnum omnia obseruare per se obligatus est, a quo ergo homini sententia l. absolutoria l. condemnatoria, actionibus suis exactissime respondens, exspectanda est. **יְהוֹוָה** additum est, quo melius perspicerent falsae Prophetissae incredulae, vera esse, quorum Deus ipsas inculcauerat, ipsum certissime Prophetarum verbis conuenienter, poenas ipsis inflicturum esse. 3) **הוּא לְמַחְשָׁרוֹת** **כְּסָתוֹת עָרָל כָּל־אֲצִילֵי יוֹדֵי**. **הוּא** nomen est per naturam suam ab **הוּא** exstitit, malum super aliquem collapsum est, denotat lapsum, ruinam, mortem. **תִּפְרָ** oppositum verbi **קָרַע** Coh. III, 7. denotat coagmentare, consuere hoc loco. Participium in Piel indicat, solertem operam, omnem curam in consuendo adhibitam. 1) **כְּסָתוֹת** est a singulari **כָּסַת** a radice **כָּסָה** textit. In g. quidem tegumentum quoduis denotat, hoc loco autem optime, lodices,

Iodices, cadurca, quia 1) notio vocabuli כַּסֵּת generica, per se huncce significatum specificum admittit. 2) Quia insequentia textus nostri verba id etiam comprobant. Nam dicuntur haec tegumenta extensa esse על כל עֲצֵלֵי יְרֵי, quae verba satis indicant, hisce tegumentis contentas esse manus, quid quod, dum אֲצִילֵי יְרֵי Synecdochice hic ponuntur, brachia etiam. Vocabulum אֲצִילֵי est ab אָצַל seclussit, legitur etiam Ier. XXXVIII, 12. Vox יְרֵי varie explicatur, 2) Reiectis aliorum doctissimorum Virorum sententiis, quae scrupulos omnes non eximunt, optimum omnino erit, si i. affirmemus, Deum manus populi Israelitici per Iodices constrictas SVAS appellare, propterea quod populo Israelitico manus hasce dedit, a) ut eas ad coelum tollerent preces ardentissimas fundentes, et hoc modo a calamitatibus, impiis etiam hominibus se liberarent b) etiam ipsi, tam a Deo collatis, quam propriis viribus alia etiam media, quantum fieri potest, optima, adhiberent ad auertenda mala et vitam bene degendam; l concedamus יְרֵי esse formam singularis numeri, Arabibus adhuc consuetam, vim tamen plurium inuoluentem.

1) Qui כַּסֵּתֵיהֶם per cervicalia, LXX. προσεφάλαια Marci

IV, 38. vertunt, rem minus tangunt, dum totam verborum et rerum seriem turbant.

2) GLASSIUS ille non minus, quam RASHI et KIMCHI יְרֵי per Apocopen pro אֲצִילֵי positum esse autumant,

sed fundamento satis solido destituuntur, dum haec nominis in statu absoluto forma nullo modo cum certitudine euinci potest. Exempla, quae in contrarium adduci possent, facile aliter et melius explicantur conf. PRAECELL.

PRAES. Dissertatio Nexus Canonum, §. XXXVI. TRE-

STONIOV

B

MELLIUS

MELLIVS vocem populi omiffam putat, ita: vt manus populi mei ct., fed nimis coactam elle hanc coniecturam, ecquis non videt? Et quonam aberravit GUSSETIVS ille, אֶצִּיל ad Deum transferens et vertens יָדֵי manuum mearum, vt fensus fit: Quae potentiam meam, inprimis vindicatricem homines celant, vt eo magis voluptatibus libere indulgeant, iudicia mea nil curantes etc. Anomaliam in voce יָדֵי euitat quidem Guffetius, fed nonne a) inconfuetum eft, quod axillae manuum Dei commemorentur b) incommodum eft dicere, quod omnes et integras Dei axillas contegere poffint hae foeminae c) contextus ipfe docet, narrari hic instrumenta, quibus vti volebant hae Prophetiffae in hominibus eo felicius capiendis d) nimis longe ergo petitum eft, haec vocabula ad Deum transferre. Cui in mentem veniret per יָדֵי conf. Ief. LIII, 1. Chriftum hic intelligere, vt fensus fit: Quae doctrinas, quae de Chrifto, et falute per ipfum obtinenda, agunt, hominibus non proponunt, faltem non ex debito, vt peccatorum feruitio eo fecurius fe tradant homines ct., plurimis fe implicaret difficultatibus.

§. V.

4) תְּשׁוּרַת הַמִּסְפָּחֹת עֲלֵהָשׁ כְּלִיקְמוֹ Verbum עֲלֵהָשׁ denotat perficere rem folerti cura et follicito ftudio, nec neglectis quidem, quae ad ornatum rei faciunt. In determinando vocabuli הַמִּסְפָּחֹת fignificatu in varias Docti abeunt partes 1). Descendit vox a סָפַח radere, corradere, adhaerere facere: vox מִסְפָּחֹת ergo in. g. omni iure denotat, quo aliquid coniungitur, constringitur ergo etiam tegumenta, involucra

volucra LXX. ἐμβόλαι, quod Cocceius etiam approbavit. Quod si autem ex sequentibus textus nostri verbis magis determinemus, quaenam involucrorum species hic intelligenda sit, elucescit evidentissime מספחות esse involucra capitis, quibus caput constringitur, esse ergo mitras. על ראש denotat totum caput hisce mitris involutum esse, ita ut quis aurium et oculorum quasi usu priuatur. כל-קומה indicat hasce foeminas se accommodasse omnibus, cuiuscumque etiam aetatis, dignitatis fuerint. Quod si iam significatus vocis עשר cum his conferatur, luculenter adparebit in consuetudinis τὰς מספחות mensuram capitis fuisse accurate adhibendam, מספחות ergo, ut iamiam diximus, esse mitras. 5) לצור נפשית 2) finem exhibet operum, quae susceperunt hae falsae Prophetissae. נפש vim, qua aliquid sustentatur, involuens, denotat etiam hic personam vita, viribusque pollentem. Verbum צור legitur Prou. VI, 26. de seductione hominis per dulces repraesentationes, speciosa carnis irritamenta decepti, et depingit nostro loco statum hominis, quo velut bestia in antro sepultus, delitescit secum, ac sine negotio capitur 3).

1) Pepla vertit KIMCHI, sed emphaticam textus integritatem negligit. SYRVS per operimenta explicans, nimis generaliter se exprimit. Nobiscum consentientes habemus Belgas, vertentes Slaphuyven (Schlaf-Hauben) Hooftdeckfels (Kopf-Deckel).

2) LXX. ad sensum recte τὸ διαστρέφειν ψυχὰς ad pervertendum animas. In eodem sensu occurrit verbum διαστρέφειν Act. XIII, 8. - 10. cf. VIRI SUMME VENERANDI, AMPLISSIMI LIND-

q⁸ HAMMERI, Patrōni, Fautoris, ad vltimum vsque vi-
 -127 tae halitum submisit colendi, *Exegefin Actorum Aposto-*
 -90 *licorum*, et quae annotauit de his versibus, lectu omni-
 -100 no dignissima, vbi excitatum invenimus ipsum nostrum
 -110 locum Ezech. XIII, 18.

3) Iam quaerat quis vltius, quid per *lodices* et *mitras* in-
 -115 telligendum nobis veniat. Nostrarum partium iam non
 -125 est, Exegetam agere, liceat ergo paucula tantum in-
 -135 nere. In. g. obseruamus 1) in eruendo harum Phrasium
 -145 sensu ad antecedentia et consequentia rite attendendum
 -155 est 2) ad significationem verbi מִיטְרָא accurate respicien-
 -165 dum et 3) metaphora in verbo hoc iuste continuanda est.
 -175 In specie assensum facile impetramus, si dicimus 1) vo-
 -185 cem מִיטְרָא ad voluntatem hominis respicere, ita, vt
 -195 tota illa phrasis indicet opera mulierum callidissimarum,
 -205 homines, improviso capiendos et captos, ad quaeuis fa-
 -215 cinora flectendi, totos in peccatorum seruitium impli-
 -225 candi, numquam libere emittendos, quemadmodum
 -235 bestiae, ad venatorem adpropinquanti, regumentum
 -245 quoddam iniicitur, ita vt, hocce molliter tacta, refrae-
 -255 natis ad debilitatem vsque viribus, vltro capta teneatur,
 -265 et ad venatoris voluntatem quaquauerfum circumduca-
 -275 tur 2) vocem מִיטְרָא ad intellectum se referre, ita
 -285 vt totius Phrasis sensus sit: Quae omnem in eo operam
 -295 collocant, vt infusurent hominibus falsas de Deo, pec-
 -305 catis, aliisque rebus repraesentationes, serias de redeun-
 -315 do ad sanam mentem cogitationes supprimant, conscien-
 -325 tiae stimulos refragent, vt homines coeci coeco impe-
 -335 tu in nefanda quaeuis ferantur. Qui haec generalius di-
 -345 cta ad Iudaeos in specie transferri cupit, facili negotio
 -355 id perficiet, si modo ignarus non fuerit status, in quem
 -365 tunc temporis coniecti fuerunt, miserrimi.

§. VI.

Damnum *secundo*, quod falsae Prophetissae sibi ipsae parabant, delineaturus Propheta noster ita loquitur. 1) הנפשות הצורנות לעמי Interrogatiue haec Phrasis explicanda est, prouti etiam CHALDAEVS, RASCHI et KIMCHI textus grauitatem rite attendentes. 1) עמי populum meum i. e. homines vera fide mihi adhaerentes. ל in לעמי determinat magis obiectum circa quod, personas, quas capere studebant hae mulieres cf. Ies. LIII, 11. לרבים quoad multa sc. peccata i. e. a culpa et poena peccatorum, quanta quanta, et quam multa sint, immunes declarabit eos, qui fide vera ipsum apprehendunt 2) הנפשות לכנה תחינה. In voce נפשות ex prioribus repetendum est. Verbum חנה 2) oppositum hic est verbi צור denotat ergo in Piel protegere, confirmare, quod primarius etiam huius vocis significatus in Kal infert. 3) לכנה igitur oppositum est לעמי, et respicit falsas Prophetissas ipsas. Hisce rite obseruatis sensus harum propositionum hic erit: Num in animum vobis inducitis, quod vos vere pios, qui, meo tutamine suffulti, impiorum conamina derident, laeto eventu alliciatis, allectos capiat, et captos in perniciem miserrimam detrudatis? num spem vobis concipitis, fore vt vos vosmet ipsas, et quos in partes vestras pertraxistis, conseruetis, et iudicia mea effugiatis? Saluo ergo huius versus 18. sensu elucescere poterit, non in hoc, sed sequenti versu de condemnatione piorum, et absolutione impiorum iniusta agi. 4)

- 1) Textus grauitati magis omnino consentaneum est, si interrogatiue sumantur verba haec. Nam, praeterea quod in prioribus actus venandi ipsius mentio iam facta sit, futurum in וְצוּרְךָ intentionem, satis seriam, futuram adhuc, arguit. Bene hoc obseruatum est in BELGARVM *Versione* sullet ghy? (mollet ihr denn?) et consentit CALOVIUS in *Bibliis Illustratis*.
- 2) LXX. adhibuerunt verbum περιποιεῖσθαι, quod, annotante VIRO maximopere laudando LINDHAMMERO ad Act. XX, 28. saepius posuerunt LXX. ad exprimendum verbum Hebraicum חָרַר e. g. Iosuae IX, 20. 1 Sam. XV, 3.
- 3) TREMELLIUS vertit, si et quoniam vtilitas exinde ad vos est redundatura, sed minus recte dum לְעַמִּי oppositum est לְכַנְיָהּ.
- 4) Quod in §. de sensu huius versus diximus, id magis confirmabitur, si ad verbum צוּר accurate attendere placeat. Venatione occupatum esse, proprie virorum est, dum ergo mulieres sibi sumserunt aliquid, quod ipsarum non est, nonne fecerunt, quod Deo displicet, nonne ergo damnum exinde ipsis extimescendum est, certissime superuenturum. In v. 18. Chaldaeus interpres יָדַי nude in plurali יָדַי manus reddidit, verbum לְצוּרְךָ per לְאִבְרָא ad perdendum, vltimum autem totius versus ita:
הַנֶּפְשׁוֹת עַמִּי אֲתָן יִכְלֹן לְאִבְרָא וּלְקִימָא הֵלֵךְ
נִפְשֵׁיכֶן דִּילְכֹן הֵלֵךְ יִכְלֹן לְקִימָא NVM animas populi mei vos potestis perdere et statuere, nonne ANIMAS VESTRAS, QVAE VOBIS SVNT, nonne potestis STATVERE ET CONSERVARE. Celeberrimus Rabbi Salomo de vsu כְּסֵהוּת ita commentatur: וְקִסְמוֹת לָהֶם בְּאוֹתָן כְּסֵהוּת קִסְמוֹת קִסְמוֹת שְׁקָרִים וְלָמִי שֶׁהֵם חֲפָצִים אוֹמְרִי קִסְמוֹת קִסְמוֹת שְׁקָרִים אוֹמְרִי קִסְמוֹת קִסְמוֹת et diuinan-
tes

tes illis per ista tegumenta diuinationem mendaciorum, et
 cuicumque delectationem habent dicentes diuinationem bo-
 nam, et cui ipsis placet diuinationem malam. De עזילי
 sic effert בלעז איישילש Achsels barbare; de ידי vero:
 כמו ידי idem ac manus et confert agri; de
 אף הם לקסום בהם ולא: hoc modo: אף ידי
 ידעתי מה הם מתוך שנאמר וקרעתי אותם אומר
 etiam ista ad diuinandum cum illis, et
 non scio, quid illa, inde quod dicitur et lacerabo illa di-
 cens ego sum, quod illa vestimenti aliquid sint; de לצורר
 הן צדות הנפשו' לניהנם שמחזיקות ידי הרשעים
 לקסום להם שלום ומרפות ידי צדיקים לקסום להם
 en venationem animarum ad gehennam, quia confir-
 mantes sunt manus impiorum ad diuinandum illis pacem,
 et remissas facientes manus iustorum ad diuinandum illis
 malum; in הנפשות dicit: תמיה היא admiratio s. inter-
 rogatio est; tandem לכנ' ונפשו' reddit: כמו לכם
 quasi vobis שאתם נטלות שכר על כך ומתפרנסות בכך
 quod vos accipientes mercedem propter id et sustentamini
 in eo. Kimchius ad hunc versum explicat כסותיו sic:
 כסות הוא כר שמשמים תחורה הראש כשישכב
 quod ponentes sunt sub capite, quando
 cubat homo, et dicit hoc fieri כשפים בדרך per prae-
 stigias; ידי ita: כמו ידי ut manus, et confert חורי
 locum conca-
 um sub brachio s. axillam; המספחות vero: כמו
 שמכסות בהם הנשים את
 idem ac mitpachot et haec sunt pepla, quibus regen-
 tes sunt mulieres facies suas; in הנפשות affirmat: ההא
 He in quaestionem i.e. interrogatiua est;
 והם נפשות לכן והם נפשות לכנ'
 et sunt animae impiorum.

§. VII.

Considerandus venit v. 19. qui in describendis pessimis falsarum Prophetissarum moliminibus, Ildo ostendit, quomodo hae mulieres proxime in Deum peruerse agant. Ita habet *Et profanatis me in populo meo pro pugnis hordeorum, et frustis panis, mortuas declarando animas, quae mori non deberent, et viuas declarando illas, quae viuere non deberent, dum mentimini populo meo, audientibus mendacii.* Generalius hoc indicat Propheta noster primis vocibus. **חַלַּל** proprie denotat in terram deiicere, terere, deinde etiam manibus aliquid terere, nihili facere. Pf. LXXXIX, 40. Pf. LXXIV, 7. **אֶל** apud conf. c. XVII, 8. sensus est: Maneo, vt sum, quamuis fieri possit, vt distiuctam mei cognitionem in hominibus impedire, actiones ergo, quarum motiua ex perfectionibus meis gloriosissimis desumi debent, suppressere possitis. In specie addit **בְּשַׁעֲלִי שְׁעָרַי** conf. Hof. III, 2. **וּבִפְתוּחֵי לְחָם** conf. Prou. XXVIII, 21. c. VI, 26. quam locutionem proterbialibus anumerare plurimis placet. Quod iamiam affirmauerat Propheta noster, probat sequentibus vocibus 1) **לְהַמִּית נַפְשֵׁי** **אֲשֶׁר לֹא-תִמְוֶתֶנָּה**. Coniugatio Hiphil non tantum rei perficiendae curam, quid quod procurationem rei ipsam sed etiam declarationem rei peragendae denotat. Vltimus significatus hic in **לְהַמִּית** obtinet. Conf. Ies. LIII, 10. **וְלֹא-יִצְדִּיק** Ier. I, 10. **וְלֹא-יִצְדִּיק**. Futurum in **תִּמְוֶתֶנָּה** indicat, fieri non debere, quod falsae Prophetissae in animum sibi induxerant, et certo etiam futurum non

non esse. LXX. legunt *ὅς ἐν ἔδει ἀποθανεῖν*
 BELGAE die niet en fouden sterven. (die mit
 nichten sterben solten). 2) *וְלִחְיוֹת נַפְשׁוֹת אֲשֶׁר*

לֹא-תַחֲיֶינָהּ Phrasis haec opposita est praecedenti. *חַיָּה*
 in Piel etiam declarandi significatum habet conf. Leu.
 XVII, 3. Duabus his Phrasibus indicatur in. g. falsas
 Prophetissas Deum profanare, eo quod de statu homi-
 num falsa iudicia effingant, eaque vel fucosis verbis
 sub veritatis specie hominibus proponant. Inse-
 quentia textus nostri verba vberius hoc explicant.

1) *לְעַמִּי בְּכֹבֶדְכֶם* dum verba facientes ad populum
 meum ea, quae ex vero tamquam fabulae et commen-
 ta explodenda sunt, proponitis, ea, quae iis, qui ver-
 bis vestris assensum praebent, maximum omnino de-
 trimentum afferunt. Conf. Michae II, 11. Negari qui-
 dem non potest, suffixum masculinum in *בְּכֹבֶדְכֶם* re-
 spicere ad viros itidem mendacia hominibus obtruden-
 tes, interim tamen certo certius est, illud improprie
 etiam de foeminis adhibitum esse ad significandum ro-
 bur et habitum, quem in mendaciis pertinaciter pro-
 ferendis acquisiverant sibi. 2) *שִׁמְעִי כֹזֵב* conf. Amos

II, 4. Participium, rem grauter exprimens, in statu
 constructo positum, nominis naturam induit, deno-
 tans auditores assiduos, attente verba, mendaciis tur-
 gida, excipientes, ac ad ea actiones suas componen-
 tes. Recte itaque VIR S. V. MICHAELIS in Bibliis
 posuit: qui libenter audiunt et credunt mendacia. LXX.
εἰσακούοντι μάλιστα ἀποφθέγματα.

Chaldaica versio hoc versu bene reddit *אֲחֵי אֱלֹהֵי עַמִּי* ita:

וְאַחֲלִיתִן דְּעוֹתַי בְּעַמִּי et profanatis scientiam meam in po-
 C pulo

קלא חזי להן : sic : אשר לא-תמותנה *pulo meo* ; deinde
 quibus non conuenit ut moriantur. *Raschi* in
 כלומר לאמר על הנפשות : אשר לא תמותנה אלו ימותו ולאמר על אשר לא
 תחיינה יחיו כי קסמי' שקר ועמי מקבלי' את קסמי
 quasi diceret : AD DICENDVM super ani-
 mas, quae non morientur, illae morientur, ET AD DI-
 CENDVM super eas, quae non uiuent, uiuant, nam di-
 uinationes vestrae, mendacium, et populus meus ACCI-
 PIENTES SVNT diuinationes mendacii, quae vobis. Ma-
 gni nominis Rabbi Kimchi אל עמי explicat : כמו בעמי
 ut in populo meo, et de profanatione ista sic scribit in
 וחקלול הוא שמסירין במחונם ממני : et profanatio illa, ubi
 remouentes sunt fiduciam illorum a me, ut fiduciam repo-
 nant in verbis vestris, quae sunt mendacium; in
 שכר מעשיהן ששואלים : sequentem in modum loquitur : בהם
 נותנים להם מלא אגרות שעורים או פת
 לחם ויש מפרשים כי השעירים והלחם היו גותנות
 חוץ הכסתי' ובהם היו עושה המעשה
 operum illorum, quod interrogantes dantes ipsis sunt, ple-
 nitudinem pugni hordeorum aut frustum panis, et sunt qui
 exponunt, quod hordea et panem illum illae dedissent in me-
 dium regamentorum illorum, et in illis peregissent opus; de
 animabus quae non morientur dicit : אלן נפשות
 illae sunt animae iustorum, de iis, quae non uiuent, au-
 tem : illae animae impiorum, et
 addit : כי בעבור דבריהם לא תחיינה ולא תמותנה
 אבל אתן מכזבות לחם למי שהם בעמי' שימעי' כזב
 nam propter verba non uiuent nec morientur, verum enim
 vero vos mentientes estis illis, quicumque in populo meo
 sunt audientes mendacium.

§. VIII.

Indole falsarum Prophetissarum ad ductum v. 17. 18. 19. considerata, dispiciamus iam, quid de poenis, hisce mulieribus certissime infligendis, loquatur Prophetas noster v. 20. 21. Duplicis generis poenae denunciantur, prouti peccatum duplex potissimum in prioribus commemoratum est. Poenae, quas ob peccatum lodicibus iniectis commissum, Deo daturae sint hae foeminae, grauissime describuntur v. 20. ita: 1) לִבְנֵי כוֹדֵאֲמֶר *propterea*, quia vestra indoles re vera talis est, qualem pronunciaui in prioribus, *sic dicit*, decretum de vobis, qua talibus, dirissime puniendis, notum facit, iudicem iustissimum iam agens *Dominus*, cui competit supremum ius poenas exigendi ab hominibus peccatoribus, *Deus* verissimus, qui, quas minitatus est poenas, certissime infliget, 2) הִנֵּנִי אֶל-כַּסְתוֹתֵיכֶנָּה. Per vocem הִנֵּנִי excitantur falsae Prophetissae tremantes ad Deum respicere, tamquam paratissimum ad iram suam super ipsis effundendam, simulque admonentem, vt adhuc desistant a prauo vitae genere, in quo hucusque tempus consumserant. אֶל iudicia mea in vos exercebo, omnia eo dirigam, vt auferantur ea omnia, quibus hactenus hominibus callidissime, imposuistis, et vestrae vtilitati, sed falso, cumulum addidistis. 1) כַּסְתוֹתֵיכֶנָּה Praeter ordinem solitum, magna tamen cum Emphasi aucta est in hoc vocabulo pronuntiatio tum per Dagesch forte in כ, tum per ה in suffixo, quod nullo modo nudum ה paragogicum est, sed foemininum infert, indicans calliditatem, copiam verborum, quibus falsa persuasum iuerunt hae mulieres, et studium, quod impenderunt, intensissimum recreandi per varia carnis ir-

significatus optimus omnino esse videtur, quia sic
 1) primarius et simplex verbi פֶּרַח significatus non negligitur, 2) hic significatus accentibus in Textu nostro non repugnat, 3) figura, qua Propheta noster loquitur, hunc significatum requirit, et comparari potest hoc verbum apud Arabes, vbi denotat: *lubens, luctus proteruus* s. etiam, *securus fuit, cohaesit terrae*.

- 1) Annotare hic liceat, quod aucto praeter ordinem numero litterarum vocis cuiusdam, ergo etiam pronuntiatione, quae aliis etiam modis augeri potest, significatus vocis simul augeatur. Fundamento non destituitur, quod hic obseruamus. Fauent nobis quamplurima S. Scr. loca, quorum foecunditas quoad conceptus, melius omnino elucescit, si ea, quam iam iam suppeditauimus obseruationem non negligatur. Non sine ratione ergo insigni perfundor laetitia recordans, iam aliquot ante annos occasione vocis פֶּרַח Ies. LXI, 1. suppeditasse mihi hanc obseruationem

VIRVM, SVMME VENERANDVM AMPLISSIMVM GOSSELIVM Patronum, Fautorem, Praeceptorem tenerrimo pietatis cultu ad cineres vsque colendum, VIRVM, cuius insignia in Theologiam non minus, quam Philologiam merita euidentissime testantur libri ab ipso publici iuris facti.

- 2) Quidam per *auolantes* explicant, et ad כְּסוֹחֵיכֶנָה referunt. Sed his iure opponitur 1) significatus hic ex alia lingua deductus est, et a nativo verbi פֶּרַח in Hebraea lingua significato recedit. Fit ergo aliquid citra necessitatem 2) caeteris paribus, melius omnino, vt nos fecimus, ad proxime praecedens נִפְשׁוֹת refertur. 3) Non satis cohaeret cum sequentibus. Nam concedimus quidem per voces הַנְּבִיִּי אֵל indicari, Iehouam vindictam sumpturum esse a mulieribus illis impiis, sed nonne poe-

na ipsa inde a voce קרעתי indicatur. Iam si לפרחור poenam ipsam iam inuolueret, quomodo commode dicere potuisset Deus: dilacerabo מעל זרועותיכם cum lo-
dices de manibus ipsarum deiectae iam auolauerant. 4) Ac-
centibus etiam repugnat hic significatus. Minus recte
ergo LXX לפרחות vertunt per διασπασαμεν, quamuis
ad animas referant et cum RASCHI faciant ita se expri-
mente; vt animae per vos auolent in gehennam, quod
omnino coactum et nimis remotum est.

§. IX.

4) וקרעתי אתם מעל זרועותיכם. Verbum קרע op-
positum est verbi תפר Coh. III, 7. cfr. 2 Reg. V, 8. et
denotat diffuere, diffindere, lacerare. אתם refertur
ad כשתרועיכם. Anomalia ergo generis hic obuia est,
sed non sine Emphasi. Masculinum denotat hic firmi-
tatem, amplitudinem tegumentorum, quibus homines
obuoluere studebant hae mulieres. מעל a desuper
זרועותיכם. Suffixum Masculinum loco foeminini in-
dicat virilem quasi constantiam, habitum, quo polle-
bant hae falsae Prophetissae persuadendi hominibus ea,
quae tamen a vero longissime distant. Sensus igitur
phrasidis huius erit sequens. Et ego homines omnibus
modis, quantum ad me, a pernicie liberans, ego viri-
bus ad hoc sufficientibus, quid quod superabundanti-
bus, pollens, dilacerabo LXX διασπασω. cfr. Matth. IX.
V. 17. BELGAE *wegsheuren*, *weggreissen*, und im *weggreissen*
zerreissen, lodices vestras, quam arcte cohaereant, quam
amplae sint, vt decidant de brachiis vestris, quamuis
teneatis illas firmissime, et magnum vobis acquisiue-
ritis

ritis habitum iniiciendi illas hominibus capiendis.
 5) וְשִׁלַּחְתִּי אֶת־הַנַּפְשֹׁתַי אֲשֶׁר אִתָּם מִצִּדְדֹתֵי אֶת־נַפְשֵׁיכֶם
 לְפִרְחוֹתֵיכֶם. Et dimittam liberas, conf. Exodi IX, 7.
 Exodi XXI, 5. personas illas, אֲשֶׁר אִת־נַפְשֵׁיכֶם qua-
 rum animas. Vox נַפְשֵׁיכֶם cum masculina terminatione
 indicat praestantiam animarum singularem, ergo subin-
 dicat etiam, grauissimum esse harum mulierum cri-
 men, dum pernicie totius quidem personae occupatae
 essent, potissimam autem operam impenderent animae
 corrumpendae. Quod autem per נַפְשֵׁיכֶם animas hic in-
 telligamus, nemo male nobis vertet, attendens, re-
 praesentationes vocum הַנַּפְשֹׁתַי et נַפְשֵׁיכֶם in textu ipso
 diuersarum, a se inuicem distinguendas etiam esse,
 quae apprime hic, re ipsa concedente, sic, vt nos di-
 stinximus, distingui possunt. אִתָּם cum Anomalia ge-
 neris loco אִתָּה non sine ratione ponitur ita: Vos, quae
 (si ad verbum צִיד rite attendatur) opus vobis sumitis,
 quod virorum proprie est, quae in opere hoc peragen-
 do ad viros propius acceditis. אִתָּם in Masculino cum
 מִצִּדְדֹתֵי in foeminino coniunctum, indicat, quam in-
 certa, quid quod falsa sint, quae sibi effinxerant hae
 mulieres de felici operum suorum successu, de prae-
 miis subsequuturis.

Chaldaeus verba אֶל הַנָּפִי אֵלֶּיךָ sic explicat: אֵלֶּיךָ ecce ego

עַל שְׁלַח רִיבִי שְׁלַח mittens sum iram meam super; vocem

לְפִרְחוֹתֵיכֶם vero: לְאִבְדָּה ad perdendum. RASCHI hoc vl-

timum reddit: עֲרֹחַי מִרְחוֹתָי עַל יְרִיכָן לְגִיחָהֶם ut sint vo-
 lantes

lantes super manibus vestris in gehennam. KIMCHIVS dageſch forte in littera Samech in כסתות habet לתפאתה הקריאה *pro elegantia lectionis*, et confert dageſch in מקדש; in זרעתיכם dicit: כיהן היו עושות בהם המעשה *quoniam illae fuerunt perficientes hisce opus illud*, et adii- cit: ויש אומרים כיכזרעות המכשפות היו תלויות: et sunt dicentes, *quod brachiis praestigiis utentium fuerint suspensa illa tegumenta*; in ושלחתי ponit: mittam illas liberas e manu vestra; apud אה נפשי vero scribit: בנה מקובצ: occurrit plurale in genere ma- sculino, sicut פלגשים pellices; de קרעתי tandem ad v. insequentem commentatur ita: וקרעתי הכסתות והמספחות הואכליון הנשים המכשפות ומיתתן וכיון שיבטלו הן יבטלו מעשיהן *et laceratio tegumentorum et peplorum est consumptio mulierum praestigiis utentium, et mors illarum, et postquam cessabunt ipsae, cessabunt opera illarum.*

§. X.

Sed agedum perlustremus adhuc breuissimis ver- sum 21. in quo denunciatur posterius poenarum genus propter peccatum, sub מספחות, nobis propositum. 1) וקרעתי את מספחותיכם *Et dilacerabo mitras vestras.*

In versu proxime praecedenti כסתותיכנה magna cum Emphasi positum fuit. Hoc in versu in מספחותיכם etiam, sed alio modo Emphaticum quid inuenitur. Masculinum loco foeminini in suffixo huius vocis faci- lius iam explicatu nobis est, cum affirmavimus supra hanc vocem per mitras explicandam esse, ita: Dilace- rabo mitras vestras, quamvis in iis consuendis capitis mensuram accurate adhibueritis, quamvis bene, si ita loqui.

loqui licet, sedeant, et exinde vobis persuadere velitis, eas firmas esse, nec de capite deiici posse. 2) וְהִצַּלְתִּי אֶת-עַמִּי מִיָּדָם *et eripiam, liberabo* cfr. Dan. III, 29. *populum meum*. Emphatice hic ponitur לְעַמִּי. Nam vox מִסִּפְחוֹרֵי ad ea se refert, quibus circa intellectum capiendorum et captorum occupatae erant falsae Prophetissae, astutiae studentes. Fortissima autem omnino argumenta, callidissime persuasoriis verbis proferenda, opus ipsis erant, vt, quos sub veritatis specie a recto tramite abduxerant pios, iis in posterum etiam imponent. Sensus ergo totius Phraeos hic erit: Eripiam vobis saltem eos, qui seruitio meo vere se addixerunt, a vobis autem ipsi renunciare adduci se passi sunt, in libertatem vindicabo eos, quamuis firmissime eos teneatis, et omnia vndiquaque congeratis, quo facilius fucum ipsis facere possitis, eripiam eos, si vel inuito cogar reliquos, a me plane alienos, sensu suo infelices esse. 3) וְלֹא-יִהְיוּ עוֹד בְּיָדְכֶם לְמַצְדָּה non derinebitis illos amplius, et ad voluntatem vestram circumducetis, ad instar bestiarum captarum, meo potius seruitio, numquam interrumpendo, denuo se totos deuoueunt. מצדה est a צִדָּה cfr. מֶלֶקֶח Ies. XLIX, 24. 4) וְיָדַעְתִּין כִּי-אֲנִי יְהוָה. Quod si verbum יָדַע hic in omni suo ambitu sumatur, inuoluit, non tantum quod cogniturae sint euidentissime, sed etiam experturae vehementi dolorum sensu, quod Deus Iehouah sit. Tota haec Phraesis sigilli loco saepius adponitur fini prophetiarum, Deo inspirante prolatarum. D citatis

citatis Dei E. certissimae expletionis eorum, quae Deus dixit, potentiae implendi ea omnia, quae dixit, citra omnia impedimenta, et maiestatis diuinæ evidentissime sic manifestandae, vt horreant impii, pii autem dulci folamine erigantur.

§. XI.

Iam, permittente B. L. breuibus subiungemus, quam tuetur sententiam Anglus ille in §. Imo dissertat. nostrae excitatus. Suppedicabimus primo loco ipsius Auctoris Angli verba, deinde dispiciemus, vtrum sententiae ipsius accedere possimus, nec ne. Verba Auctoris ipsa quibus in vertendis v. 20. 21. vsus est, sic habent: Ecce ego contra *castes vestras*, quibus animas venamini, easque de brachiis vestris, *quibus gestare soletis*, vi eripiam, animasque, quas venamini, missas faciam. *Retia* insuper *vestra* lacerabo, populumque meum e manibus vestris in libertatem vindicabo: nec diutius erunt in manibus vestris praedae *retibus captae*. Versum decimum octauum sic vertit: Wehe den Frauen, welche Garne machen, um die Gelenke der Füße aller wilden Thiere darin zu verstricken, und welche Netze machen, um den Kopf jedes Vogels darin zu verwickeln, der sich erhebet, um davon zu fliegen. Sed quisnam sententiam huius A. ad accuratius examen revocans, male nobis vertet, quando affirmamus, eam nimis in mendo cubare, quae probationis loco adduxit A. nimis in vado esse, quam vt valida existimari queant. Probabimus, quod iamiam affirmauimus, 1) concedimus lubenter verbum *et* quae ad id referuntur,

runtur, metaphorice explicandum esse in Pericopa nostra. Sed probet Auctor ille, cohaerentiam, circumstantias Pericopae nostrae requirere, vt figura de aucupio desumpta esse putetur. Numquam, nullatenus probare hoc poterit Auctor. Quid quod si 2) ponamus, sed nullo modo concedamus, figuram, qua loquitur Propheta noster, per se de aucupio explicari posse, nihilominus tamen Angli nostri sententiam reiiciendam esse putamus, quia, ad explicandam eam vltterius et stabiliendam, Phrasium sensum, et vocum significatus determinaturus, saepius, et nimis grauiter contra regulas Exegeticas non minus, quam Philologicas peccauit. Adducemus quaedam, vt hoc eo euidentius pateat. a) Euoluat quis textum Hebraeum Pericopae nostrae, inspiciat versionem Angli nostri, nonne multa hic inferit ad Ellipses textus Hebraei, quas statuit, supplendas. Placuit hoc ipsi, vt eo maiorem veritatis speciem prae se ferret sententia ab ipso prolata. Sed vnanimi consensu iniungunt nobis optimi Exegetarum libri, in explicando textu sacro omni studio vitandum esse, ne Ellipses occurrere statuamus. Hoc praeceptum Exegetarum est, quod obseruasse neminem vmquam poenitebit, dum, id obseruantes, magno tum temporis, tum operae compendio in eruendo textu sacro in genere progredimur. 6) Quid dicemus de significatibus, quos pluribus Pericopae nostrae vocibus attribuit? Ex Arabica lingua deducti sunt. Concedimus lubentissime, non citra magnum detrimentum negligi Arabicam linguam in explicando sacro Codice, praesertim variis Prophe-

tae nostri locis. Sed hoc nimis longe extendi, et illicitè usurpari posse, euidentissimum est. Conf. quae sub PRAEC. PRAESIDE nostro habita est disputatio, qua *Sponsus Sanguinum, et Manus super throno Dei* considerantur, et perlegantur, quae in hunc finem in Epistola adiecta obseruatum iuit. Cl. PRAESES. Audiamus, quid de voce כֶּסֶס adferat Anglus noster, deducit eam a radice כֶּס, sed ecquis, linguae Hebraeae gnarus, non videt, hoc repugnare regulis, quas obseruare tenetur ille, qui in Hebraica lingua substantiuum a verbo legitime deriuare vult. Et exinde ipsi concedendus non erit significatus, quem ex verbo כֶּסֶס et Arabica radice, cum Hebraea conueniente, deducit, cum כֶּסֶס vertit per casses s. retia, quae in capiendis ceruis adhibentur. Voces על כל־אצלי ירי vertit um die Gelente der Füße aller wilden Thiere. Sed hi etiam significatus, citra vllam necessitatem ex Arabica lingua deducti sunt. Quo iure מספרות per retia explicare, quo iure ex voce קומה exsculpere potuerit significatum auis, quae se effert, nos quidem non perspiciamus. Nam si vel vox עוף auis suppleatur, anomalia generis in קומה, cum עוף masculino, constructo, defendi non poterit. Praeterea in voce לפרחות vario modo errauit Auctor noster. Attribuit illi significatum auolandi, quem §. VIII. reiecimus. Vertit illam in infinitiuo *ad auolandum*, sed falso, dum Participium Pluralis numeri est, quod itidem cum עוף construi non potest dum 1) עוף singularis est, פרחות pluralis, quae Anomalia numeri hic defendi non potest 2) עוף masculinum est, פרחות foemininum. Sed detorsit hanc vocem,

cem, vt aliis eo felicius fucum facere posset. Et tantum de Angli nostri sententia. Omittis aliis, quae hic adduci possent, facile patebit, nos, vt ipsi assentiamur, nullo modo a nobis impetrare posse.

Proposuius Angli nostri sententiam, prouti eam inuenimus in nouellis Hamburgensibus, in quibus relata legimus, quae orbem eruditum spectant, quorum titulus: *Allgemeine Nachrichten aus dem Reiche der Gelehrsamkeit zum Hamburgischen Correspondenten*, N. 10. und 24. An. 1752.

F I N I S.

D 3

NOBL.

NOBILISSIMO
DOMINO RESPONDENTI

PRAESES.

Per tres annos nunc possideo TE, qualem optavi et desideravi, SVAVISSIME MÜLLER. Ab initio statim, huius temporis in Academia nostra consumti, accessisti meam in notitiam, pariter et institutionem, atque benignissimo hoc sane debeo NUMINI donum vere egregium. Natura enim omnibus, quae commendare se umquam possunt virtutis ac veritatis amantibus, eosque voluptate afficere queunt, diuitiis TE onerauerat, studiumque artes imbibendi, vtiliaque et bona perdiscendi, TE optime imbutum iam atque politum fecerat, ut non solum scholasticis eximius studius, sed et theologiae ac philologiae cognitione praecellens eleganter iam tum appareres. Quae cum academiae in gratiam praemunita adeo TEum apportares, beneque paratus aduenires, hic ita facile progressus es, ut plura omnino prae TE ferre ac vere ostendere valeas, quam plerumque in academiis colliguntur, vel capi etiam et teneri possunt temporis angustia. Ut igitur pauca tantum adferam, TV in omnibus, quae Theologum gignere possunt, diligenter et docte admodum versatus es, et singulis diuini doctrinae disciplinis, et omni philologiae sacrae campo, et integra philosophia. Maxime ego et lau-

laudaui et admiratus sum in TE exegeticum scripturae sacrae
studium, cuius insignem ac rarum TIBI acquisuisti iam appa-
ratum, qualem paucissimi certe ita gerunt. Praeter id, quod
ex laudatissimis commentariis, elegantissimis tractatibus, ex-
quisitis dissertationibus hoc in genere auide et iudiciose hau-
fisti, tum ex quotidianis colloquiis, tum ex collegiis meis, ar-
denter totius ebraici et graeci codicis sacri interpretatio-
nem et explicationes petisti, ita ut fere nullum altioris momenti
et grauioris comma reliquerimus intactum. Immo lingua-
rum notitiam ad haec negotia quoque necessariam non vulga-
rem parasti, ita ut, me duce, non modo chaldaicam, sy-
riacam et arabicam, verum etiam anglicam, gallicam,
italicam probe didiceris, et imprimis anglice vel gallice mecum
collocutus, me vehementer hac ratione oblectaueris. Ipsa ami-
citia inter nos studiis hisce arctissime nexa TE deinde etiam mi-
hi comitem dedit optimum itineris, quod in MARCHIAM ad
amicos et cognatos meos multo cum fructu animi et hilaritate,
sanitatisque promotione, quae tum fere necessaria mihi maxi-
me visa est, suscepimus, TEque ibidem omnibus doctis, aliis-
que personis, quibus innotuisti, probatum reddidisti, deside-
riumque iterandi huius iis excitasti omnibus. Opera, quam
eloquentiae sacrae pariter addixisti, nec TE vacuum esse,
et ab desideratissimis hisce partibus remotum fuit, dum concio-
nibus bene elaboratis non solum hoc loco, sed et in MARCHIA,
saepius quoque me eandem TEcum prouinciam sacram sustinen-
te, cum suauitate publice dixisti. Nec memoria excidat prom-
tudo animi ingenique TVI, qua publicis et sollemnibus
dissertationibus meis in academia hac bis interfuisti, non
otiosus auditor, sed dexterrimus opponens, cum duo ci-
uium TVORVM dignissimorum, PLVRIMVM REVE-
RENDVS nunc PASTOR, HARMENS, et praesens
ad huc apud nos SCHIVINGIVS PRAESTANTIS-
SIMVS, me Praefide, disputarent. Tali ex aduersario iam
strenuus

strenuus mihi socius in disputatione euadis, auxilium meum
quaerens, licet fortissimus iam ex TE sis. Placuit enim TI-
BI, nulla obligatione externa permoto, difficillimum ex veteri
testamento locum explanare, meque Praesidem constituere, ut-
pote quem in explanatione prophetarum etiam Praeceptorem du-
dum elegeras. Solus scripsisti hancce disquisitionem intra ali-
quot dierum spatium, facili ostendens negotio, quantum futuro
tempore ex TE expectandum sit. Nihil plane mutavi in scri-
ptione TVA, ut foetus hic TVVS TIBI soli esset adiudi-
candus, credens nihil scriptum esse, quod non explicatione vbe-
riori defendi possit. sciensque me quoad cardinem rei secutum
TE, ipsoque lexico meo ebraeo-orientali manuscripto,
quo genuinas verborum et phrasum significationes ex fontibus
primis deduxi, satisque stabiliui, pro lubitu usum fuisse. Gra-
tulator TIBI gratiam ab OPTIMO DEO nostro et SAL-
VATORE MAXIMO datam, mentis candorem, humili-
tatem, pietatem, virtutesque plures. Commendo PAREN-
TIBVS et PATRONIS TE, CANDIDATE GRA-
VISSIME, maximopere, et me TIBI, quem patria spe
non sine ratione de TE lactata nunc a latere meo tollit, felici-
ter et diu in Deo viuenti in posterum. Hoc enim in votis meis
est, ut nullo tempore e memoria TVA tollas, quam dulcem,
mihique et TIBI gratam in Fridericiana vitam transegerimus,
quam frequentes et crebros, mihique et TIBI iucundos simul
et utiles sermones habuerimus, quam coniunctos et viriusque
adhortationibus atque exemplo excitatos persecuti simus labores:
TIBI TVOque simul fauori et beneuolentiae insigniter mihi
demonstratae gratias dico perennes. Vale in paucis CARIS-
SIME. In Academia Frid. d. XII. April. c1813.

PRAE-

PRAENOBILISSIMO ET ORNATISSIMO
DOMINO RESPONDENTI

AVCTORI DISSERTATIONIS DOCTISSIMO

S. P. D.

CASP. GODOFR. SCHEPLER, I. V. DOCT.

Si etiam communis natiuitatis locus communem nobis, **AMICISSI-**
ME MÜLLER! haud constituisset patriam, aliae tamen sub-
sunt caussae, quae necessitatem TE amandi iniungunt potius, quam
suadent. Per totam, quam in Alma hac Fridericiana, vixisti vitam aca-
demicam ita TE omnibus bonis exhibuisti, ut quilibet in TE conspi-
ceret morum frugalitatem, sinceritatem in agendo plane singularem,
discendique ardorem summum. Hoc itaque commotus non solum in
scholis Theologicis sed etiam in Philosophicis pariter ac Philologicis
acroasibus auditorem TE probasti assiduum. Ipsemet ego in meis ad
celeberrimi Ienensium Philosophi, **D A R I E S I I**, **I N-**
S T I T V T I O N E S **I V R I S** **N A T V R A E** et **G E N T I V M**
institutis praelectionibus TE semper deprebendi auditorem diligen-
tissimum. Sic vero, cooperante felici a natura **T I B I** largiter
collato ingenio, tantos in scientiis, quibus strenue operam nauasti feci-
sti progressus, ut multis palmam praecipias. Sed sisto pedem in extol-
lendis laudibus **T V I S**, quum singularis pudor **T V V S** hoc prohibeat et
modestia. Satis specimen, quod cathedrae subiicis, doctissimum, quem-
libet de singularibus **T V I S** conuincet animi dotibus aequae ac eruditio-
ne haud vulgari. Gratulor itaque non immerito optimis Parentibus
T V I S de tanti ingenii Filio, **T I B I** vero de pulcherrimis progressibus
in rerum diuinarum praesertim studiis. Et ne prolixitas affectus epi-
stolam reddat prolixiores, illud addo: Si reliqueris hoc **Atthaenaeum**,
abi faustis omnibus auguriisque, quo amplioris virtutis studium TE
vocat, dignitatumque quibus natus, quibus voto destinatus, instrumenta
T I B I para. Vale interim, **AMICE INTEGERRIME**, et,
quod bucusque praesens fecisti, etiam in posterum absens me amare
perge. Dabam in Academia Fridericiana d. XI. April. 1753.

E

Vt

Vt sumus hēic Halae ter frugibus area trita est
 Constatit atque Salae ter durum frigore littus
 Ingeniis studiis sacri: iam iussu parentis
 Auspiciis faustis, patrios rediturus ad agros,
 Musarum quidquid docta profeceris arte
 Pallade propensa cunctis ostendis **A M I C E !**
 Diuini ingenii, quod habes mirabile donum,
 Et, quō vix vlli semper cessisse videris,
 Assidui studii bona qualiacumque tenendi
 Conscendens Cathedram, quae hic amplissima splendet,
 Defendis specimen, doctis insigne quod offers.
 Gratulor hunc **TIBI**, quem large iam carpis honorem,
 Quo **TE** qui nouit non dignum nullus habebit.
 Perge, quod ipse facis, solertes perge labores,
 Deque **TVA** semper resonabunt saecula laude.
 Summum **TE** seruet numen saluumque senemque
 Vt capiat de **TE** bene multos patria fructus.
 Sic valeas quaeso! nec cui cupis, optime **M Ü L L E R !**
 Quique **TVA** semper causa vult, immemor esto.

IOAN. DIET. DEIMANN. OPP.
FRIS. OR.

P R A E N O B I L I S S I M O
DOMINO RESPONDENTI
A M I C O S V O C O N I V N C T I S S I M O

S. P. D.

IOHANNES SCHIVING, EMBD. FRIS. OPP.

De effulgentium **TVARVM**, **AMICE DILECTISSIME**, virtutum,
 eruditionis, et felicissimi **TVI** praestantissimique ingenii, maxi-
 ma praecellentia, multo hic clangore dicere non potero; doctissimum hoc
 et magno sane acumine conscriptum specimen sufficientius de adductis
 omnibus testimonium perhibet, in cuius defensione quanta **TVA** sit for-
 tudo ostendes vberius. Interea tamen cum otiosum me virtutis **TVAE**
 spectatorem esse noluisse benignissime, opponentis spartam mihi iniun-
 xisti

xiſſi ad quam ſuſcipiendam, TVA ſemper in me collata benevolentia, et noſtra familiariffima, tenerrima intercedens amicitia mutua obſtrictiſſimum me fecit, quamvis me fugere proſus nequeat, nihil ibi magis mihi faciendum reſtare, quam victas TIBI porrigere manus. Id quod praeterea mihi adhuc in officiis eſſe duco, iterata et nunquam ſatis repetenda gratiarum actio erit, ſicuti pro omni exhibito in me amore, imprimis pro ſingulari, promptiſſimo, nunquam ſatis cenſendo auxilio TVO, ipſi mihi, Diſputanti ante aliquot dies, praefſito. Cum autem iam in eo ſit, vt Stadiis accademicis hucusque emenſis, ad patrios lares et TIBI et mihi paucis praeterlapſis adhuc diebus reuertendum ſit, ſancta velim et incorrupta perduret noſtra amicitia, in qua conſervanda, pro virium tenuitate ſtudioſiſſime et officioſiſſime allaborabo ſemper. Denique nihil amplius ſubiungam, quam quod ex imis infucati animi TIBI adprecari poſſum, vt Summus, Altiſſimus Deus gratiae, omne quod ſalutis nomine comprehendendi patitur, in TE conſpirare faciat. Sic vale, AMICE SVA-
VISSIME, et apprecanti faue. Dabam Halae d. X. April. 1753.

MONSIEUR,

Je me tiendrois ingrat, ſi je ne voulois temoigner mon cœur à Vous en ce tems heureux. Vous etes un homme de beaucoup de merites, tant par Votre profond ſavoir, que par l'amitié, que Vous avez donnée avec honnêteté non ſeulement à pluſieurs gens, qui ont demandé Votre familiarité, pour en devenir toujours plus doctes et plus circonſpectſ, mais encore à moi. J'avoue d'être hors d'état de Vous en rendre graces dignes de ce grand bienfait, que j'ai tenu par Vous. Votre agreable conuerſation m'a rendu plus ſage, plus ſavant, plus ſociable. Vous meritez les plus grandes louanges, mais je ſai auſſi, que Votre tres exacte Vertu ni les veut ni les aime: c'eſt pourquoi je finis mon applaudiſſement, et je n'ajoute rien, que mes vœux ardens et mes ſinceres prieres pour Votre ſalut. Cependant ſouvenez Vous, MON CHER, d'un Ami, que Vous avez en tous les cas trouvé et prouvé le plus ſincere du monde, qui s'appelle avec un profond reſpect,

A Halle,

ce 8 Avril 1753.

Votre ami et ſerviteur tres fidèle,
A. H. W. SOLLING,
Candidat en Medecine.

E 2

AMI-

PRAENOBILISSIMO
DOMINO RESPONDENTI
AMICO SVO AESTVMATISSIMO

S. P. D.

D. W. EINFELD.

I. V. CVLT.

Amicitiae TVAE, CARISSIME MÜLLER, ut in me caderet obli-
uio, tantum abest, ut eius potius recordatio animum meum miri-
fica voluptate perfundat, et maxima cum amoenitate reficiat. A quo
enim tempore fato, certe benigniori, mihi contigit, ut in TVAM admit-
terer dulcissimam familiaritatem, semper TE deprehendi amicum,
quem ne fingere quidem ac concipere meliorem potuissem. Iure merito-
que nunc postulares, ob arctius nostrae initae amicitiae vinculum, ut
TE, iamiam me deserentem, TVASQUE eximias virtutes longo prosequer-
er carmine, at veniam da dolori, animum tantopere afficienti, ut
omnem plane animi hilaritatem adimere, omnemque meditationem im-
pedire videatur. Accipe igitur, AMICE inter paucos OPTIME, be-
nigna fronte, litteras, qualescunque in hac perturbatione esse possunt,
minime quidem eleganter conscriptas, nec meae voluntati satisfaciennes,
nihilominus tamen sinceri gratissimique animi, qua TIBI me aeternum
deuinctum fateor, monimenta. Gratulor, vereque gratulor TIBI ex-
optatum in nostra Fridericiana studiorum finem. Gratulor Specimen
Academicum eruditionis eximiae vigiliarumque testem. Gratulor TIBI
palmas, quibus TE in corona Summorum Virorum coronatum iam ani-
mo video. A summo, quod omnia moderatur, numine castis quotidie pre-
cibus contendam, ut in posterum felicissimo euentu TVA studia fortu-
net, TEQUE incolumem in patriam, alma sinu TE exicipientem, redu-
cat. Ceterum spero confidogue fore, ut nunquam desinas, me TVO
amplecti amore, quo nihil mihi umquam erit antiquius. Vale. Halae
d. VIII. April. 1753.

Freund

Freund! table nicht mein Lied, das ohne Kunst erscheint;

Und lieber Deinen Ruhm vergift,
Als daß es um Dein Herz nicht eine Träne weinet,
Die milder schön, als zärtlich ist.

Schon lange hebte sie dem Abend still entgegen,
Der Deinen Fleiß zur Ruhe bringt,
Nur meine Menschlichkeit noch stärker zu bewegen,
Dich, mir so liebenswerth, entwirft.

Doch, keine Ferne kan verbundene Herzen trennen.

O angenehmer Trost für mich!

Wenn Du mir also nur wilt Deine Freundschaft gönnen,

Ist keine Trennung fürchterlich.

Wird dieser Wunsch erfüllt, ist mir kein Glück der Erden,

Mit allem, was sie kostbar nennt,

So schön, als wenn wir da uns lieben werden,

Wo uns das Schicksal nicht mehr trennt.

Gerhard Julius Coners,

der Gottesl. Best. aus Ostfriesl.

Ingenii dotum, studio quas semper et arte

Auxisti, specimen grator, AMICE, TIBI.

In quam descendis, quin linguas victor arenam

Nullus ego dubito. Sis memor vsque mei!

Vive valeque diu felixque, reuertere sospes

Ad patrios lares, vive valeque diu!

pauca haecce adiicere voluit Praenobilissimi

Dni Respondentis amicus coniunctissimus

IO. EBER. GOSSEL, S.S. TH. CVLT.

FRIS. ORIENT.

AMICE DOCTISSIME, DILECTISSIME!

Cur enim ita TE non adpellem nescio: praesertim cum hodiernus
dies id ipsum iubere videatur. Dedisti hoc die eruditorum orbi in-
signe aliquod singularis Tuae eruditionis specimen, quod optimo TE
cuique atque cordato penitus commendet necesse est. Ego vero, quem
ab incunabulis nostri amicum, quem ad hunc vsque diem singulari prose-
cutus es amore, cur hac de re non gauderem? Nihil sane optatius, nihil

anti-

antiquius esse mihi unquam poterit, quam tantum videre amicum tam incomparabiles indefessae diligentiae fructus carpere. Non possum ergo non, quin paucis quidem ex animo id TIBI gratuler et quantum inde capiam voluptatis, significem. Faxit Deus, ut cui sacraasti conatus TVOS, patria dilectissima, quos inde expectavit uberrimos fructus, capiat. Quem in finem saluum TE atque inuolumem ad patrios lares reuersum, TIBI, TVIS, mihi, christianis omnibus longos annos viuere atque valere iubeat. Sic valeas velim, et absens e memoria TVA et amicitia labi ne patiaris

amantissimum TVI atque studiosissimum

IOAN. CONR. IANSEN, S. TH. ST.
Frisium Orientalem.

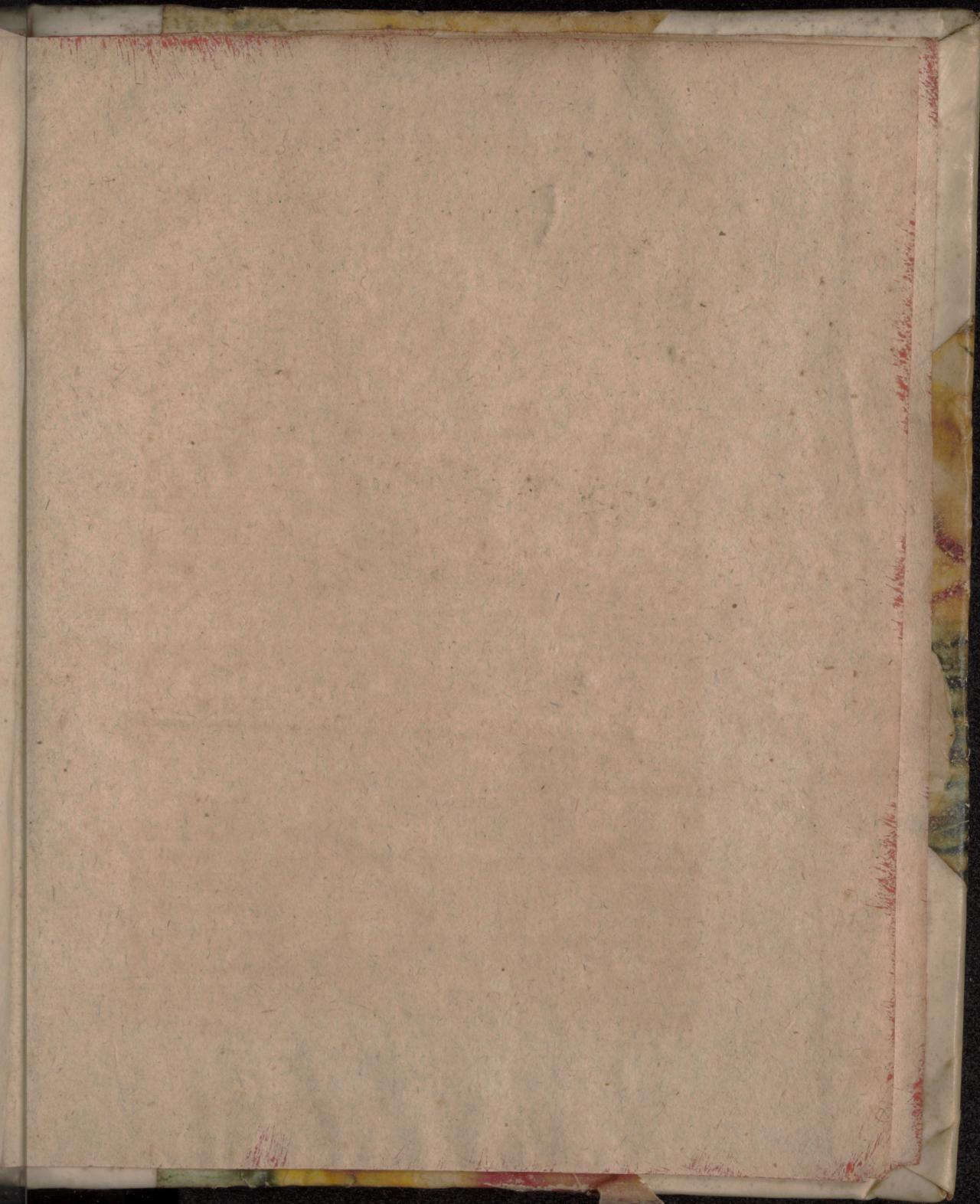
PRAENOBILISSIMO ATQUE DOCTISSIMO
DOMINO RESPONDENTI
AMICO SVO AESTVMATISSIMO

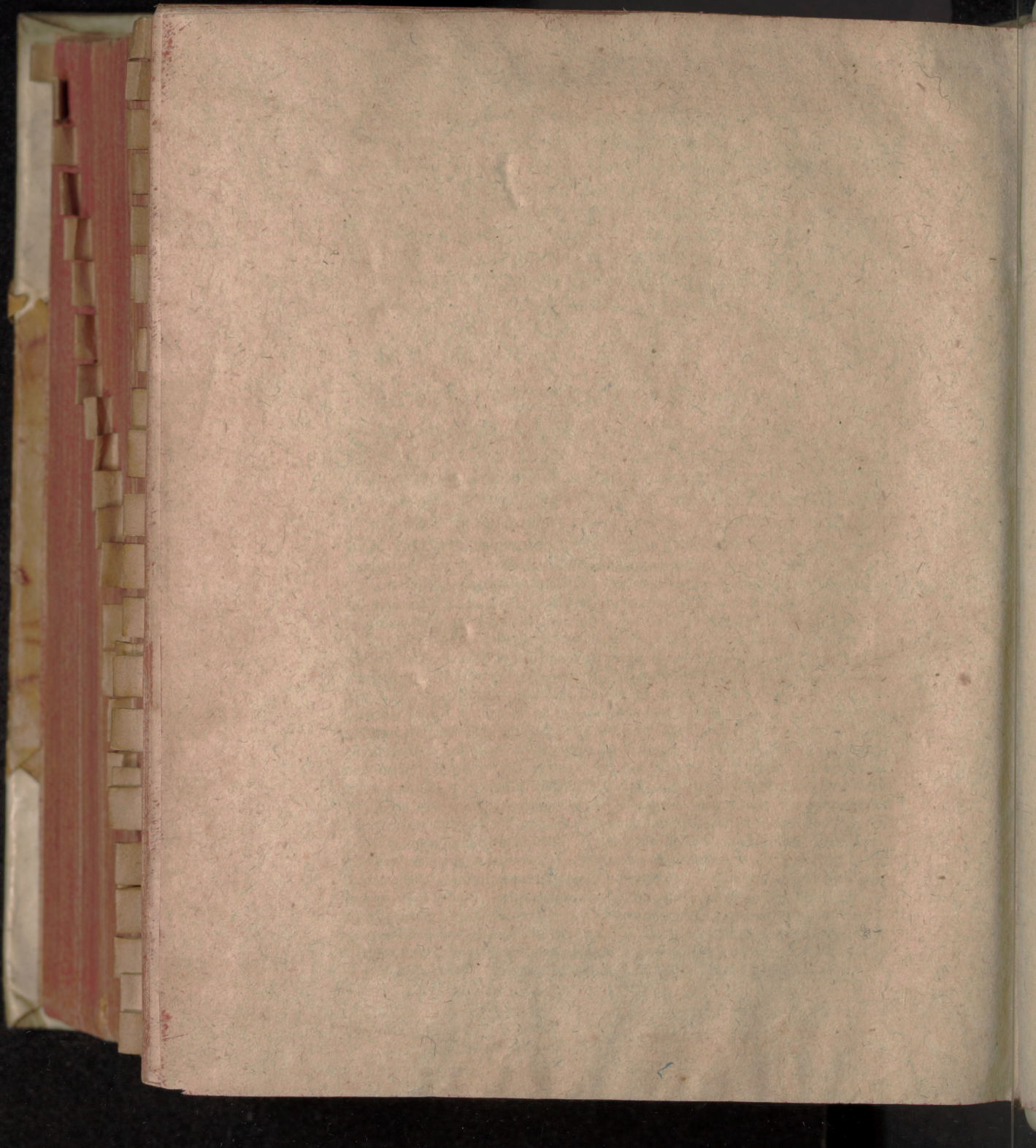
S. P. D.

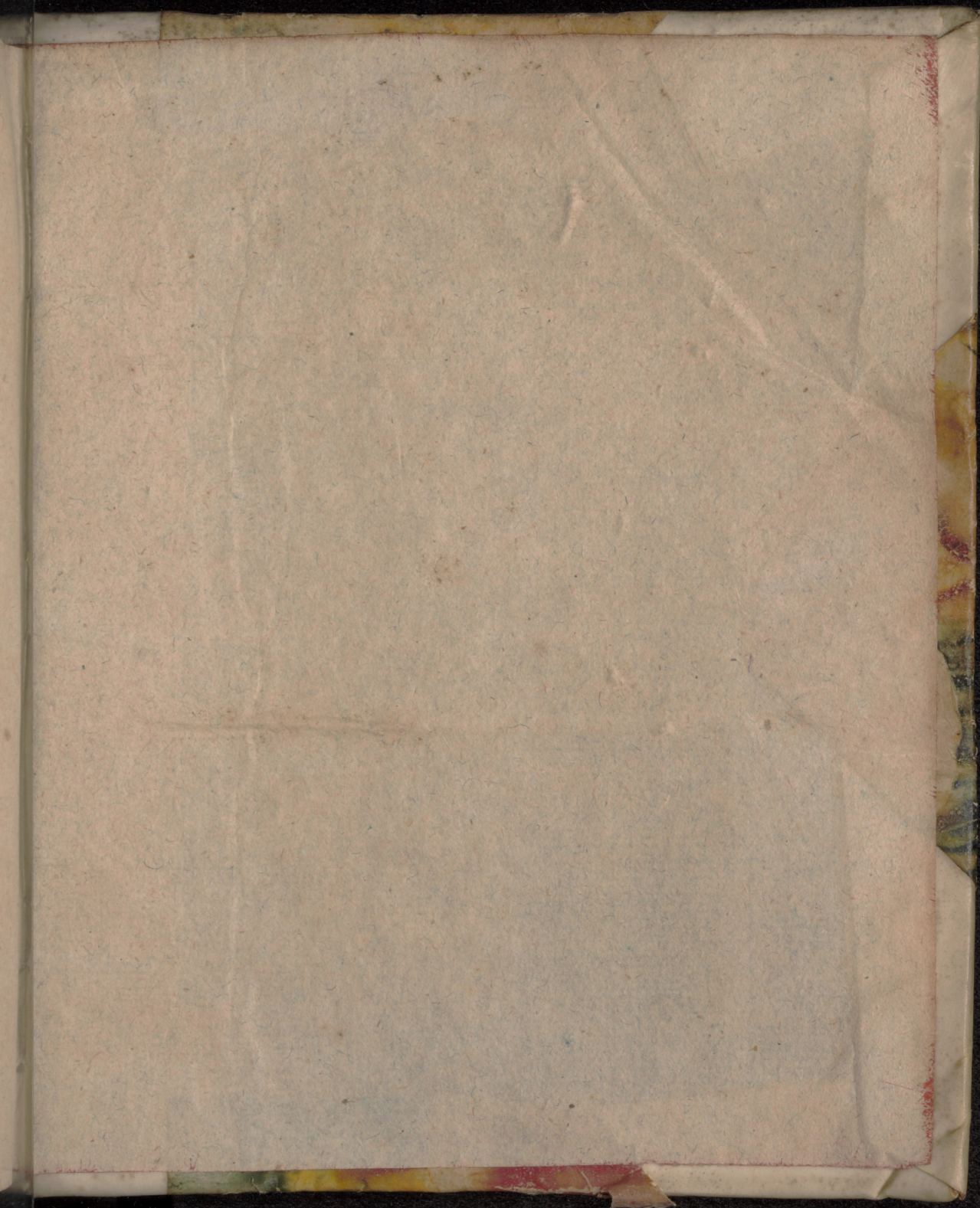
F. B. BETKE, S. S. TH. CVLT. FRIS. ORIENT.

Nihil mihi optatius, nihil iucundius unquam contingere potuisset, AMICE AESTVMATISSIME, occasione hac opportunissima, TIBI meum erga TE amorem ardentissimum publice testificandi. Grattias TIBI ago maximas, quod me in numerum amicorum TVORVM recipere volueris. Amicitiae leges omnino violare viderer, si in communi amicorum gaudio applaudentibus misceri et animae meae laetitiam testari nollem. Gratulor itaque TIBI, AMICE, animi sinceritatem, quam in omnibus TVIS actionibus luculenter satis ostendisti. Gratulor TIBI ex animo insignia TVI ingenii dona, quibus a summo numine benignissime instructus es. Gratulor assiduam TVAM diligentiam, cuius ope doctrinam acquisisti TIBI solidissimam, et quam diatribae TVA insigniter monstras. Cuius defensionem felicem fore et spero et praesentio. Reliquum, ut me in posterum TIBI commendatissimum habeas, mihi que faueas, enixissime abs TE peto. Vale. Dedi Halae, d. VII. Apr. M DCC LIII.

* (o) *

& virtutes sine meo monito manebunt, donec doctrina aestimantur. Unum tamen si reticerem, iniurius non, qui ex illius recordatione semper voluptatem capere summa, qua gaudes, quamque, cum Berolini in comitio meus esses socius, toties hilari cum vultu per integritas, virtus in tantum laudanda, in quantum sano salutaris. Quod reliquum est, Triunum Nux rogo, ut TE per multos annos saluum & incolu- er, Praxin TVAM fortunet & TE, de quo doctrina ae TVA haud dubitare me finit, multorum aegrorum en. Interea maximopere TE rogatum volo, ut ami- zorem, qui nullo modo hactenus sufflaminatus est, um a me expectabis, quicquid ab homine TVI aman- ectari poterit. Dabam, ad iter in patriam praecin- Magdeburgicae die I. Auguft. MDCCLVI.

RAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
CINO CANDIDATO
OMNIGENAM PRECATVR FELICITATEM
RECHT AVGVST. FRIDER. LOEPER,

BEROLIN. OPPONENS.

am totius fere Medicinae esse fundamentum, omnes
nostrae periti docuerunt, teque eandem fovere sen-
do in Dissertatione praesente a TE doctissime obser-
superque confirmat. Exquisite enim, antequam
VM prosequutus es, structuram organi exhibuisti,
maius sub coelo frigido demonstrare animus TIBI
uiquam id mirum erit, qui noverit, qua infatigabili
diligentia sectiones atque lectiones Celeberr. ME-
domicas frequentaveris. Hinc amicitia nostra, qua
ve saltem spatium frui mihi contigerit, tantos tamen
pi fructus, ut maximo cum dolore discessum prae-
N. Verum, quo minus in laudes TVAS excurrant
VA modestia prohibet. Interim gratulor TIBI, AMI-
ME, quod, confectis ex voto studiis academicis, sum-
salutari honores, tanquam praemia diligentiae TVAE,
Gratias TIBI ago habeoque maximas, quod me

TIBI

10 09 03 02 01 C7 B7 A7 C8 B8 A8 C9 B9

C1 B1 A1 C2 B2 A2 B5 A5 20 18 17 16 11

Image Engineering Scan Reference Chart TE303 Serial No. 0311

Patch Reference numbers on left